

MILLETTI TÚSINIŴ SOCIALLIQ FILOSOFIYANIŴ PREDMETI SIPATINDA

Saparbaeva Úmidaxan Qállibek qızı

QMU Filosoŋiya qáníygeligi 2-kurs magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15257799>

Annotaciya. *Bul maqalada millet túsiniĝiniŋ sociallıq filosofiyalıq talqılawı úyreniledi.*

Millet – bul tariyxıy rawajlanıw procesinde qálıplesken, birden-bir til, mádeniyat, úrp-ádetler hám aymaqlıq birlikke iye jámiyetlik-siyasiy birlik. Maqalada millettiŋ qálıplesiw faktorları, onıŋ sociallıq filosofiyađaǵı áhmieti hám milletti anlawda primordializm, modernizm hám konstruktivizm sıyaqlı tiykarǵı teoriyalıq kózqaraslar tallanadı. Millet túsiniĝin sociallıq filosofiya predmeti sipatında talqılaw arqalı milliy ózlik hám siyasiy birlik máseleleri sáwlelendiriledi.

Gilt sózler: Millet, sociallıq filosofiya, tariyxıylıq, mádeniyat, siyasiy birlik, primordializm, modernizm, konstruktivizm, milliy ózlik.

ПОНИМАНИЕ НАЦИИ КАК ПРЕДМЕТА СОЦИАЛЬНОЙ ФИЛОСОФИИ

Аннотация. В данной статье рассматривается социально-философская интерпретация понятия нация. Нация – это общественно-политическая единица, сформировавшаяся в ходе исторического развития, имеющая единый язык, культуру, обычаи и территориальное единство. В статье анализируются факторы формирования нации, ее значение в социальной философии, а также основные теоретические подходы к пониманию нации, такие как примордиализм, модернизм и конструктивизм. Путем анализа понятия нации как предмета социальной философии выдвигаются вопросы национальной идентичности и политического единства.

Ключевые слова: Нация, социальная философия, историчность, культура, политическое единство, примордиализм, модернизм, конструктивизм, национальная идентичность.

UNDERSTANDING THE NATION AS A SUBJECT OF SOCIAL PHILOSOPHY

Abstract. This article studies the socio-philosophical interpretation of the concept of nation. A nation is a socio-political entity formed in the process of historical development, with a single language, culture, traditions and territorial unity. The article analyzes the factors of formation of a nation, its importance in social philosophy, and the main theoretical approaches to understanding a nation, such as primordialism, modernism and constructivism. By analyzing the concept of nation as a subject of social philosophy, the issues of national identity and political unity are highlighted.

Keywords: Nation, social philosophy, historicism, culture, political unity, primordialism, modernism, constructivism, national identity.

Millet túsiniği adamzat tariyxında áhmiyetli orın tutadı. Ol tek ǵana sociallıq emes, al mádeniy, siyasiy hám ekonomikalıq táreplerdi de qamtıp aladı. Milletti túsiniw hám onı talqılaw sociallıq filosofıyanıń áhmiyetli wazıypalarınan biri esaplanadı.

1. Millet túsiniğiniń filosofıyalıq tiykarları.

Milletti filosofıyalıq kóz-qarastan úyreniw jámiyet hám shaxs ortasındaǵı qatnasıqlardı analizlewdi talap etedi. Millet - bul tariyxıy rawajlanıw procesinde qalıplesken sociallıq topar bolıp, onıń wákilleri ulıwma til, mádeniyat, aymaq hám ekonomikalıq turmısqa iye boladı.

Sociallıq filosofıya millettiń qalıplesiw faktorların, olardıń tariyxıy rawajlanıwın hám zamanagóy jámiyettegi ornın úyrenedi.

2. Millettiń sociallıq filosofıyalıq talqılawı.

Milletti sociallıq filosofıyalıq talqılawda eki tiykargı qatnas bar: primordial hám konstruktivistlik. Primordial jantasıw boyınsha, millettiń tiykarları biologiyalıq hám tábiyiy ózgesheliklerge baylanıslı. Konstruktivistlik jantasıw bolsa milletti sociallıq konstrukciya sipatında kórip, onı insanlardıń birgeliktegi iskerligi nátiyjesi sipatında talqılaydı.

3. Milletti túsiniwdiń zamanagóy mashqalaları.

Zamanagóy dúnyada globallasıw processleri milletti túsiniw máselesine jańa túsinikler kirgizbekte. Milliy identifikaciya hám kosmopolitizmniń soqlıǵısıwı zamanagóy jámiyetlerde túrli sociallıq mashqalalardı keltirip shıǵarmaqta. Sociallıq filosofıya millet hám mámleket ortasındaǵı qatnasıqlardı da analizleydi. Sociallıq filosofıyada millet túsiniği jámiyetti payda etiwshi tiykargı sociallıq birliklerden biri sipatında qaraladı. Millet – bul ulıwma tariyxıy rawajlanıw procesinde qalıplesken, bir aymaqta jasaytuǵın, birden-bir til, mádeniyat, dástúr hám úrp-ádetlerge iye bolgan adamlardıń jámiyetlik-siyasiy birliǵi.

Millet túsiniğiniń tiykargı tárepleri:

1. Tariyxıylıq: Millet uzaq tariyxıy proceslerde qalıplesedi hám rawajlanadı. Ol xalıqtıń tariyxıy rawajlanıwı hám sociallıq turmısı menen tıǵız baylanıslı.

2. Aymaqlıq: Millet bir aymaqta jasawshı adamlar jámiyeti. Aymaq millettiń qalıplesiwinde áhmietli faktor esaplanadı.

3. Til birliǵi: Bir til milletti birlestiriwshi faktorlardan biri bolıp, milliy ózlik hám mádeniyatı kórsetedi.

4. Mádeniy pútinlik: Millet birden-bir mádeniy miyras, dástúrler hám qádiriyatlar menen birlesedi. Bul mádeniy ózlik milliy ózgesheliktiń tiykargı bólegi bolıp esaplanadı.

5. Sociallıq-siyasiy birlik: Millet birgelikte jasaw, mámleket yaki belgili siyasiy dúzilme átirapında birlesiw tilegin bildiredi.

6. Ózlik hám ózine tánlik: Millet óz tariyxına, mádeniyatına hám qádiriyatlarına iye boliwi menen basqa milletlerden ajıraladı.

Millet hám etnikalıq topar :

Millet kóbineşe etnikalıq gruppadan parıq qıladı. Etnik topar bir etnik kelip shigiwga tiykarlangan bolsa, millet siyasiy birlik hám mádeniy pútinlikti de qamtıp aladı.

Sociallıq filosofiyada milletke tiyisli teoriyalar.

1. Primordializm: Millet áyyemgi hám tábiyiy birlik sipatında qaralıp, ol adamlar arasındaǵı biologiyalıq hám mádeniy baylanıslarga tiykarlangan.

2. Modernizm: Millet modern jámiyet jemisi. Bul teoriya milletti sociallıq hám ekonomikalıq rawajlanıw nátiyjesinde payda bolgan birlik dep esaplaydı.

3. Konstruktivizm: Millet sociallıq konstruktor bolıp, adamlardıń tariyxıy hám mádeniy faktorlar tiykarında jaratqan ónimi.

Juwmaqlap aytqanda : Milletti túsiniw sociallıq filosofıyanıń áhmiyetli mashqalalarınan biri bolıp, onıń analizi milliy identifikaciya, mádeniyat hám sociallıq rawajlanıw máselelerin de qamtıp aladı. Milletti filosofiyalıq jaqtan úyreniw zamanagóy sociallıq proceslerdi duris túsiniw hám olardı basqarıw ushin zárúr.

REFERENCES

1. G'afurov, B. (2018). Ijtimoiy falsafa asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi nashriyoti.
2. Karimov, I. A. (2000). O'zbekiston mustaqillik va taraqqiyot yo'lida. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
3. Anderson, B. (1983). Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso.
4. Smith, A. D. (1991). National Identity. Reno: University of Nevada Press.
5. Gellner, E. (1983). Nations and Nationalism. Oxford: Blackwell.
6. Connor, W. (1994). Ethnonationalism: The Quest for Understanding. Princeton: Princeton University Press.
7. Safarov, A. (2019). Milliy o'zlik va identifikatsiya masalalari. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.
8. Smith, A. D. (1998). Nationalism and Modernism: A Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism. London: Routledge.
9. Anderson, B. (1991). Millat va modernizm: nazariy yondashuvlar. Toshkent: Yangi asr avlodi.
10. Abdullayev, Z. (2020). Millat tushunchasining falsafiy talqini. Falsafa va Hayot, 3(4), 56-63.